

FLEMO SI FLASH: DE KOOPKRACHTEFFECTEN VAN DE VERHOGING VAN DE WERKBONUS EN FORFAITAIRE BEROEPSKOSTEN

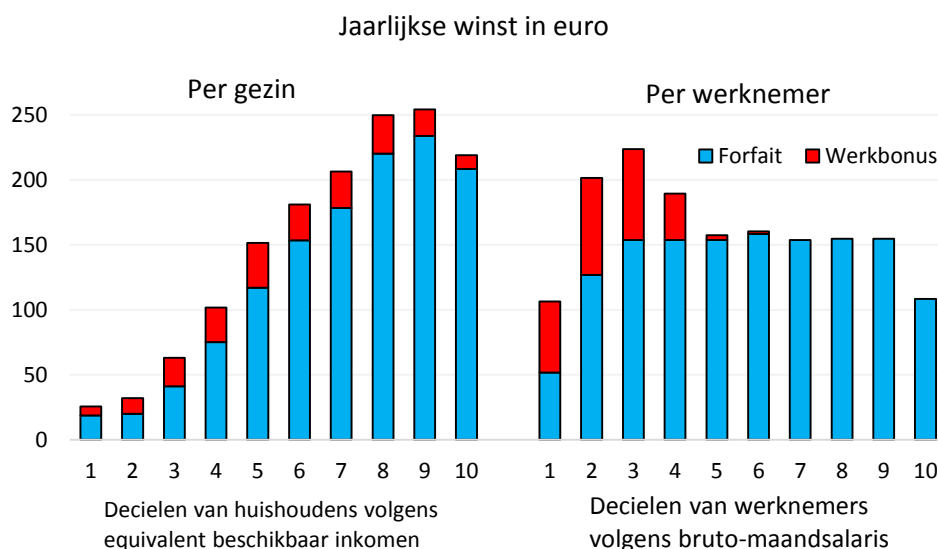
5 oktober 2015

1. SITUATIESCHETS

De regering voerde in 2015 twee maatregelen in om de koopkracht van werkenden te verhogen. In januari ging een verhoging van de zogenaamde aftrek van forfaitaire beroepskosten in voegen, en in augustus werden ook de sociale en de fiscale werkboni verhoogd. Voor de verhoging van de beroepsforfait trekt de regering structureel 450 miljoen euro uit, de totale budgettaire impact van de werkbonus werd begroot op 127 miljoen euro per jaar.

2. WINNAARS VAN DE HERVORMING

Welke werknemers en welke gezinnen genieten meer of minder van de voorgestelde verhoging van de werkbonus en van het kostenforfait? We geven dit weer voor zowel de volledige bevolking, als voor de werknemers. In de figuur hieronder staan aan de linkerzijde de verdelingseffecten voor de volledige bevolking, verdeeld over 10 even grote bevolkingsgroepen, en gerangschikt volgens het inkomen van het gezin, mits een weging van het aantal gezinsleden; aan de rechterzijde hebben we een zelfde opdeling gemaakt voor de subgroep van werknemers, maar hier op basis van het brutomaandloon dat ze ontvingen. De hoogte van de balkjes geeft aan hoeveel ieder huishouden of iedere werknemer gemiddeld wint op jaarbasis.

Het eerste wat opvalt, is de erg verschillende verdeling van het voordeel links en rechts. De reden hiervoor is dat volwassenen uit gezinnen in de lagere decielen gemiddeld genomen vaker werkloos of inactief zijn, en dus –per definitie- niet in aanmerking komen voor de twee maatregelen die we hier beschouwen. Een tweede opvallende vaststelling is dat de werkbonus een positief effect heeft op het gemiddeld inkomen van ieder huishoudensdeciël, hoewel we rechts kunnen zien dat de winst erg gericht gegeven wordt aan werknemers in de vier laagste loondecieën. Dit wordt verklaard doordat de partner van personen met een laag loon vaak een hoger inkomen heeft, wat het gezin in een hoger huishoudensdeciël brengt.

De verhoging van de kostenforfait geeft aanleiding tot een eerder gelijke verhoging van de beschikbare inkomens voor alle werknemers, werknemers van decieën drie tot negen ontvangen –gemiddeld- iets meer dan 155 euro per maand, de werknemers in de eerste twee en in het laatste deciel ontvangen minder. De werkbonus is daarentegen als instrument gericht op de laagste lonen, en de verhoging ervan weerspiegelt die gerichtheid: de winst gaat hier bijna uitsluitend naar de 40% laagste lonen, en is het hoogst voor deciel twee en drie, met respectievelijk 75 en 70 euro.

3. CONCLUSIE

Beide maatregelen verhogen de koopkracht van werknemers, maar ze doen dat op een verschillende manier: de kostenforfait voorziet grosso modo in een even groot voordeel per werknemer. De op lage lonen gerichte werkbonus zorgt ervoor dat de laagste arbeidsinkomens een bijkomende koopkrachtverhoging ontvangen.

WAT IS MEFISTO?

MEFISTO staat voor Modelling and Evaluating Flanders' Fiscal and Social Tomorrow. Het is een online beschikbaar simulatiemodel dat de budgettaire impact van fiscale beleidshervormingen analyseert (<http://www.flemosi.be/>). Ook brengt het model de winnaars en verliezers van een beleidshervorming en het effect op armoede in kaart. Het model werd ontwikkeld in een IWT-project van de KU Leuven, de UAntwerpen, de Vrije Universiteit Brussel, de Universiteit Luik en Universiteit van Essex.

Sterktes

- Snelle berekening van de budgettaire kost van een beleidshervorming.
- Overzicht van winnaars en verliezers van een beleidshervorming.
- Ruime waaier van fiscale en sociale beleidsinstrumenten beschikbaar (Personenbelasting, BTW, Leefloon, kindergeld, etc.).
- Kostprijs kan zowel voor België als Vlaanderen berekend worden.

Beperkingen

- MEFISTO houdt geen rekening met gedragsreacties van individuen als gevolg van de beleidsveranderingen, vb. in MEFISTO wijzigt een individu zijn of haar arbeidsaanbod niet bij een verlaging van zijn of haar persoonlijke inkomstenbelasting. Wel worden inkomensveranderingen doorgerekend in uitgavenpatronen, en dus in betaalde BTW.
- MEFISTO modelleert geen veranderingen van macro-economische variabelen zoals inflatie en de groei van het BBP, die op lange termijn een rol spelen.